

IZGLĪTĪBAS UN PEDAGOGISKO PARADIGMU MAIŅA TEORIJĀ UN PRAKSĒ

Latvijas Zinātnes padomes fundamentālo un lietišķo pētījumu projekts
“Transformatīvas digitālās mācīšanās ieviešana pedagogijas zinātnes doktora
programmā Latvijā” (DocTDLL) lzp-2018/2-0180

Educational and Pedagogical Paradigm Shift in Theory and Practice

Implementation of Transformative Digital Learning in Doctoral Program of
Pedagogical Science in Latvia (DocTDLL) lzp-2018/2-0180

Ilga Prudnikova

Rezekne Academy of Technologies, Latvia

Abstract. *The Program “Educational and pedagogical paradigm shift in theory and practice” is implemented in Applied Research Implementation of Transformative Digital Learning in the Doctoral Study Program “Pedagogy” in Latvia (DocTDLL). This program is developed in cooperation with University of Ontario, Institute of Technology, Canada (EILAB) which is appropriate for implementation in higher education of Latvia and help to develop theoretical basis and practices of tertiary pedagogy. Transformative Digital Learning (TDL) transforms higher educational practices from: authoritarian instruction to democratized learning, individualistic learning to socially distributed and tool-mediated, knowledge building, a mechanism of the status quo to a catalyst for social progress, offer a truly novel approach to the theory of teaching and education, introduce new methodology and practical techniques to learners of all ages. The discourse changes concepts of education because technologies change the learner, ‘what & how’ of this process, democratizes learning, communication, cooperation, interpersonal relationships and emphasizes the presence of moral values in education (Mykhailenko, Blayone, Žogla & Ļubkina, 2019); Žogla, Prudnikova & Mykhailenko, 2019; Žogla, Ušča, & Kijaško, 2019).*

The purpose of the article is to analyse main results of approbation for the Program “Educational and pedagogical paradigm shift in theory and practice” for further investigation by the above mentioned project.

Keywords: *educational and pedagogical paradigm, educators, higher education, transformative digital learning.*

Ievads

Introduction

Pedagoģiskā paradigma ir filozofiska izpratne par pedagoģisko procesu un tā produktivitāti un tā balstās uz noteiktu pieeju un teoriju, aptver konkrētās vērtības, mērķus un līdzekļus to sasniegšanai, pauž skolotāja vai zinātnieka

izpratni par pedagoģiskā procesa komponentu savstarpējo sakarību raksturu” (Žogla, 2001b).

Digitālo tehnoloģiju laikmetā pedagoģija pārveidojas no tehnoloģiju izmantošanas vadīšanas uz jaunās iespējas adaptējošu pedagoģiju. Transformatīvā mācīšanās nozīmē apzinātas pārmaiņas un attīstību. Veicot uzdevumus, analizējot, students secina, kāds ir viņa zināšanu līmenis un kādas zināšanas, prasmes viņam vēl nepieciešamas (Žogla et al., 2019; Mykhailenko et al., 2019). Transformēšanās un transformēšanas procesā svarīgi ir apzināt, kas ir jā saglabā un kas transformējas digitālo tehnoloģiju ietekmē, kas mainās datora un cilvēka mijiedarbībā. Aktuāli kļūst jautājumi: kādi pedagoģiski modeļi ļauj izglītojamiem pārvaldīt savu mācīšanos, kā integrējami esošie modeļi vai programmas un atvērtie izglītojošie resursi interneta bibliotēkā, kā izglītojamie mainās un var palīdzēt pedagoģiem atklāt labāko pedagoģisko modeli.

Latvijas Zinātnes padomes fundamentālo un lietišķo pētījumu projekta “Transformatīvas digitālās mācīšanās ieviešana pedagoģijas zinātnes doktora programmā Latvijā” (DocTDLL) lzp-2018/2-0180 mērķa sasniegšanai tiek īstenota profesionālās pilnveides programma “Izglītības un pedagoģisko paradigmu maiņa teorijā un praksē”, lai veicinātu doktorantu, maģistrantu un docētāju izpratni par izglītības un pedagoģisko paradigmu būtību, maiņu un attiecīgajām izmaiņām izglītības sistēmā un pedagoģiskajā procesā ar transformatīvās digitālās mācīšanās dominanti: teorētiskās nostādnes un to izmantošana pētījumos un praksē, lai pilnveidotu docētāju un doktorantu gatavību strādāt e-platformā, organizējot studiju procesu doktora/ maģistra studijās, piedāvājot studentiem iespējas mācīties attālināti digitālā vidē, kā arī lai turpinātu pārbaudīt tehniskās bāzes un programmas funkcionēšanu.

Profesionālās pilnveides programmas mērķis ir piedāvāt tās dalībniekiem iespēju apzināt teorētiskās nostādnes, pilnveidot domāšanu un izpratību par izglītības ieguves procesa pārveidošanu digitālo tehnoloģiju laikmetā, diskusiju grupās apspriest aktuālākos jautājumus, izmantojot Covid-19 izaicināto pāreju uz mācībām tiešsaistē.

Projekta aktivitātes *Activities of the project*

Profesionālās kompetences pilnveides programma. Programma tika īstenota no 2020.gada 24. aprīļa līdz 2. jūnijam DocTDLL ietvaros, tā tika īstenota sadarbībā ar Ontario universitāti, Kanāda EILAB. Programmas apguve notika Skype sesijās un RTA video web auditorijā, nodrošinot materiālu pieejamību un sekmējot programmas apguvi transformatīvās digitālās mācīšanās procesā. Diskusijas Skype sesijās bija orientētas uz dalībnieku iespēju aprobēt savu prasmī

diskutēt tālmācības režīmā, strādāt grupās, izmantojot pilnveidotās Skype sistēmas iespējas.

Dalībnieku aktivitāte apliecināja viņu zināšanas un kompetentu izpratni par izglītības un pedagoģisko paradigmu maiņu transformatīvās digitālās mācīšanās ieviešanā, teorētiskajām nostādņēm un iespējām efektīvi izmantot e-vidi akadēmiskajā un pētnieciskajā darbā, kompetenci analizēt, sintezēt un izvērtēt paradigmu būtību un to maiņas transformācijas izglītības sistēmā un pedagoģiskajā procesā, pastiprinot digitālās mācīšanās pieredzi akadēmiskā un pētnieciskā darba pilnveidei – tā analīzei un iespējamo digitālā mācību procesa organizēšanas problēmu risināšanai paradigmu maiņas apstākļos, kompetentu jauniegūto zināšanu un prasmju izmantošanas principus paradigmu maiņas realizēšanā, nostiprinot transformatīvās digitālās mācīšanās organizatorisko pieredzi, doktorantu/maģistrantu iesaistīšanos komandu darbā ar docētājiem digitālās mācīšanās prioritāšu izmantošanai un uz studenta mācīšanos centrēta pedagoģiskā procesa nostiprināšanai, komunikatīvo kompetenci, jaukta tipa studiju procesā aprobējot komandu darba prioritātes klātienē un digitālajā vidē; nostiprināt komunikatīvo kompetenci, komunicējot par paradigmu maiņas teoriju un ieviešanu praksē, nostiprinot transformatīvās digitālās mācīšanās prioritātes, kā arī transformēšanā esoša mācību jaukta formāta novērtēšanu.

Apkopojot atsauksmes par šiem kursiem, to tematiku, materiāliem, organizāciju, formātu, norisi, ko un kā transformēja tiešsaistes mācības u.c. SVID analīzes formā var secināt, ka dalībnieku skatījumā kursu stiprās puses ir sekojošas:

- pievērsšanās šobrīd aktuālam jautājumam, kas saistīts ne tikai ar Covid izraisīto ārkārtas situāciju, bet ar 21.gadsimta aktualitātēm pedagoģijā kopumā;
- iespēja diskutēt ar kolēģiem no dažādām Latvijas izglītības institūcijām – tā bija vislielākā pievienotā vērtība dzirdēt dažādus viedokļus un pieredzes;
- plašs profils, iespēja izmantot sniegto informāciju un paust viedokli no sava interešu rakursa;
- lektoru dažādība un atšķirīgs tēmas padziļinājums;
- piedāvātā tematika ir izvēlēta par aktuāliem izaicinājumiem pedagoģijā;
- ļoti mūsdienīga kursu organizēšanas forma ne tikai ārkārtas situācijas apstākļos;
- iespēja strādāt attālināti;
- daudz lieliskas idejas no citiem kursantiem, kuras varēju integrēt gan kursa darba prezentācijā, paplašinot teorētisko pamatojumu, gan arī projekta pieteikumu izstrādē;

- ļoti interesanti klausīties kursa darbu prezentācijas un piedalīties diskusijās;
- augsti kvalificēti un ļoti pieredzējuši profesori/pētnieki;
- iesaistīti pētnieki no Kanādas universitātes;
- studiju procesa organizācijas kvalitāte un studiju forma;
- dalībnieku daudzveidīga pieredze;
- labs pamats turpmākajam;
- iespēja sastapties diskusiju telpā ar kursa dalībniekiem no dažādām Latvijas augstskolām un zinātņu jomām;
- diskusijas par aktuāliem mācību un studiju procesa jautājumiem iespējas;
- idejas un iedvesma turpmākajam profesionālajam un pētnieciskajam darbam;
- iekļaujoša un sirsnīga attieksme;
- daudz dažādu materiālu, lasāmu, analizējumu attiecībā par kursa tēmām;
- labi organizēts kurss, ātri pielāgojās digitālā izaicinājuma prasībām;
- dalīšanās pieredzē - izcila iespēja mācīties, gūt atbalstu, gūt izpratni par dažādiem jautājumiem;
- savas prezentācijas veidošana - arī laba iespēja iedziļināties kādā no jautājumiem vairāk, uzstāties;
- diskusijas, kuras ievilka un provocēja izteikt viedokli, argumentēt;
- laba diskusijas vadība un moderēšana;
- liels uzsvars uz dalībnieku pieredzi, savstarpēju dalīšanos;
- sajūta, ka tiekas eksperti, kuriem ir daudz ko dot citiem, nevis tikai ņemt;
- ļoti pozitīva un atbalstoša attieksme no organizatoru un kursa vadītāju puses;
- daudz laika atvēlēts diskusijām;
- starpdisciplināra grupa, attiecīgi jebkuru fenomenu iespējams aplūkot no dažādu zinātņu perspektīvas;
- labi, ka tika piedāvāts noskatīties nodarbību ierakstus;
- kursi labi strukturēti, jo ir laiks pārdomām un mājas darba pildīšanai;
- ļoti aktuāla tēma, ņemot vērā Covid-19 izaicinājumu u.c.

Apkopojot atsauksmes par šiem kursiem, to tematiku, materiāliem, organizāciju, formātu, norisi, ko un kā transformēja tiešsaistes mācības u.c. SVID analīzes formā var secināt, ka dalībnieku skatījumā kursu vājās puses ir sekojošas:

- nevar teikt, ka bija kādas īpašas vājās puses. Varbūt tas, ka bija vairākas mērķgrupas, piemēram, doktoranti, un katrai bija citas vajadzības. Tomēr to var uzskatīt arī par ieguvumu;

- nedaudz neveikla Skype platformas izmantošana. Grūtības saskaņot veiksmīgu diskusiju, jo nevar “pacelt roku”, kas radīja mazliet haotisku gaisotni;
- liela tehniskā aprīkojuma līdzatkarība;
- gribētos līdzīgus kursus, pēc kāda pusgada, lai veiktu salīdzinājumu
- nebija pieslēgušies visi reģistrētie dalībnieki;
- veicot prezentāciju nevar redzēt auditorijas atbildes reakciju (balss vai video);
- trūks neverbālās komunikācijas;
- ķermeņa valodas klāt neesamība;
- nav iespēja pārredzēt visus kursu dalībniekus;
- galvenais uzsvars tika likts tikai uz augstskolu studentu un docētāju iesaisti šajā procesā;
- grūtības atrast RTA moodle vidē nepieciešamos materiālus, neesot pazīstamam ar šo konkrēto vietni;
- īsas pauzes starp nodarbībām, diezgan garas lekcijas- ne tik viegli tik ilgu laiku koncentrēt uzmanību, sevišķi digitālo nodarbību nosacījumos;
- nav.

Apkopojot atsauksmes par šiem kursiem, to tematiku, materiāliem, organizāciju, formātu, norisi, ko un kā transformēja tiešsaistes mācības u.c. SVID analīzes formā var secināt, ka dalībnieku skatījumā kursu ir sekojošas iespējas:

- novērtēju iespēju piedalīties attālināti no ārzemēm. Šādas iespējas būtu jāuztur arī turpmāk;
- apzināt Latvijas augstskolu mācībspēku un studentu pieredzi par attālinātu studiju procesa organizēšanu un dalību tajā;
- atsevišķas kursa tēmas, kuras parādījās diskusijās vai dalībnieku prezentācijās, vairāk izcelt, apskatīt dziļāk atsevišķās nodarbībās;
- izvērtēt iespēju paplašināt starptautisko sadarbību iesaistot citas ārvalstis ārpus projekta labās digitālās mācību prakses piemēru apkopošanai;
- veidot kursu garāku, ietvert arī kādu metožu izmēģināšanu praksē, pieredzes apkopošanu un prezentēšanu (rīcībpetījuma formātā);
- dalībnieku ieinteresētība sadarbībā;
- sadarbība ar ārvalstu augstskolām;
- šādi forumi ļauj veicināt profesionālo pilnveidi un palīdz dialogam;
- jaunas iespējas (atziņas, priekšlikumi, ieteikumi), ko varētu pielietot savam pētījumam.

14. starptautiskā zinātniskā konference "Sabiedrība. Integrācija. Izglītība". DocTDLL ietvaros zinātniskie darbinieki varēja piedalīties 14.starptautiskā zinātniskā konferencē „Sabiedrība. Integrācija. Izglītība”, kura notika 2020. gada 22. maijā Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā (RTA) virtuālā vidē, kas bija jauna pieredze un izaicinājums tās dalībniekiem.

14.starptautiskā zinātniskā konferencē „Sabiedrība. Integrācija. Izglītība” tika prezentēts un publicēts raksts: Olga Vindača “Transformative Digital Learning in the Context of Higher Education: Comparison of Traditional and Transformative Concepts”, kurš iekļauts Thomson Reuters WoS datubāzēs.

Secinājumi *Conclusions*

Profesionālās kompetences pilnveides programmas dalībnieku skatījumā turpmākā darbība ir sekojoša:

- veidot LV docētāju tīklošanās iespējas, lai apmainītos ar pieredzi;
- izvērtēt, kādās tiešsaistes platformās veiksmīgām darboties, kad ir lekcija un kad – grupu darbs vai diskusijas;
- veidot kopējos projektus;
- sagatavot jaunus kursus;
- sagatavot interaktīvu atbildes reakcijas reģistrēšanas (izpaušanas) rīku, ar kuras palīdzību varētu novērtēt dzirdēto, izlasīto materiālu;
- veidot vairākas, bet īsākas tikšanās reizes ar uzsvaru uz konkrētu risinājumu izzināšanu un attīstīšanu;
- turpināt projekta ideju paplašinot iesaistīto dalībnieku skaitu;
- turpināt veidot attālinātus kursus un seminārus sniedzot iespēju tajos piedalīties citu augstskolu studentiem. Biežāka sadarbība ļaus justiem komfortablāk un labāk orientēties RTA piedāvātajos resursos;
- turpināt novērot kā mainās izglītības ieguves process Covid-19 apstākļos;
- kursu atkārtot, iespējams, ar lielāku nodarbību un ietverto tematu skaitu.

14. starptautiskā zinātniskā konference "Sabiedrība. Integrācija. Izglītība"

publicācija:

- Vindača O.(2020). Transformative Digital Learning in the Context of Higher Education: Comparison of Traditional and Transformative Concepts, DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol4.4994>
Pieejams: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4994> [indeksēts SCOPUS].

Summary

The paper analyzes main results of approbation for the Program “Educational and pedagogical paradigm shift in theory and practice” for further investigation by the above mentioned project.

The main results of approbation for the Program “Educational and pedagogical paradigm shift in theory and practice” for further investigation by the above mentioned project are taken:

- build networking capabilities for Latvian lecturer to exchange experience;
- evaluating the success of online platforms when lecturing and when groups work or discussions;
- developing common projects;
- prepare new courses;
- prepare an interactive response tracking (disclosure) tool to evaluate the material you have heard;
- building multiple but shorter meetings with a focus on exploring and developing specific solutions;
- continuing the project idea by extending the number of participants involved;
- continue to develop remote courses and seminars by enabling students from other universities to participate in them. More frequent cooperation will allow them to be more comfortable and better targeted in the resources offered by Rezekne academy of Technologies;
- continue to monitor the changes in the process of acquiring education in Covid-19 conditions;
- repeat the course, possibly with a higher number of lessons and topics.

Literatūra References

- Mykhailenko O., Blayone T., Žogla I. & Ļubkina V. (2019). Using Activity Theory for Modelling Transformative Digital Learning. *Proceedings of the 12th International Scientific and Practical Conference, Volume II*, 222-227, DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/etr2019vol2.4044>.
- Žogla, I. (2001). Didaktiskie modeļi augstskolā. *Skolotājs*, 6, 19-26.
- Žogla I., Prudņikova I. & Mykhailenko O.(2019). Pedagogical assumptions of transformative digital model for social change, *Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 24th-25th, 2019*. 645-656, DOI: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2019vol1.3881> .
- Through Educator and Student Attitude Development to Digital Competence. *Proceedings of Atee Spring Conference Innovations, Technologies and Research in Education 2019*, 82-100. DOI: <https://doi.org/10.22364/atee.2019.itre>. University of Latvia.